

İÇİNDEKİLER

ANAHATLARIYLA PLÂN.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXI
TEŞEKKÜR[LER].....	1
KİTABIN BAŞLIĞI HAKKINDA İKİ NOT	3
SUNUŞ.....	7
ÖZET & PLÂN & ANAHTAR SÖZCÜKLER.....	11
ABSTRACT & PLAN & KEYWORDS	13
GİRİŞ.....	15

BİRİNCİ BÖLÜM ON YIL YASAĞININ ARKA PLÂNI

§ I. ÖN SAPTAMALAR.....	19
A. TERMİNOLOJİ VE NİTELEME.....	19
B. YASAĞIN AMACI, İŞLEVİ VE ETKİSİ.....	21
C. ANAYASA-KANUN-İÇTÜZÜK.....	25
1. Genel olarak: 3 kademede normatif düzenlemeler	25

2. Yasağın Anayasa'da düzenlenmesinin başlıca sonuçları.....	27
3. Kanun'un madde kenar başlığı ve metni arasındaki uyum(suzluk).....	28
a. AYM Kanunu m. 41/2 aynı nitelikte bir başvuru yasağı değildir.....	29
b. Başvuruya engel durumlar m. 41'le sınırlı değildir.....	33
§ II. 1961 ANAYASASI: YASAK YOKLUĞU VE “TEKRAR DENETİM” İÇTİHADİ.....	35
A. “TEKRAR DENETİM” İÇTİHADINDAN “SINIRSIZ DENETİM”E.....	35
1. İlk örnekler: Çine & Bahçe Mahkemeleri ve sonrası.....	35
2. AYM'nin içtihadını derinleştirilmesi	37
3. AYM içtihadına eleştiri: Bağlayıcılık-kesinlik ilişkisi.....	38
B. AYM İÇTİHADININ YANSIMALARI	40
1. AYM “tekrar denetim” içtihadını değiştirmemiştir	40
2. AYM bazı kanunların uygunluğu hakkındaki görüşünü ise zamanla değiştirmiştir.....	41
a. AYM'nin yorumunu değiştirmesinden kaynaklanan kararlar.....	42
b. AYM heyetindeki üye değişiminden kaynaklanan kararlar.....	42
c. Diğer nedenlerden kaynaklanan kararlar	45
§ III. 1982 ANAYASASI: YASAĞIN “RATIO LEGIS”İ OLARAK “İSTİKRAR”	49
A. YASAĞA YÖNELİK BİR ÖNERİ: AYM BAŞKANVEKİLİ .	49
B. ANAYASA TASLAĞINDA ARTAN SÜRE: 3 YIL - 5 YIL - 10 YIL.....	52
1. Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu: 3 yıl.....	52
2. Danışma Meclisi Genel Kurulu: 3 yıldan 5 yıla.....	53
3. Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu: 5 yıldan 10 yıla.....	56

4. MGK Genel Kurulu: Nihai görüşme ve Anayasa metninin son şekli.....	57
C. 2010: ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİNİN GEREKÇESİ OLARAK ON YIL YASAĞI.....	58

İKİNCİ BÖLÜM ON YIL YASAĞININ UYGULANMA KOŞULLARI

§ I. TEMEL İLKELER	63
A. KOŞULLARIN ALTERNATİF DEĞİL, KÜMÜLÂTİF NİTELİĞİ	63
B. GENEL FORMÜL: “AYNI YASA, AYNİ ANAYASA, AYNİ GEREKÇE”	63
§ II. KOŞULLARIN ANALİZİ.....	65
A. ÖN KOŞUL: “AYNI KANUN HÜKMÜ” OLMA	65
1. “Aynı” sözcüğünün yorumu.....	65
2. “Kanun” sözcüğünün yorumu: Normun türü.....	68
a. Genel olarak “kanun”: Maddî ve şekli anlam.....	68
b. Kapsam dışı olanlar: KHK, CBK ve TBMM İçtüzüğü	68
c. “Aynı kanun” ibâresinin bir diğer sonucu: Benzer konulu kanun.....	73
d. İptal sonrası aynı veya benzer nitelikte kanun çıkarma	74
e. Farklı kanunlarda aynı veya benzer normun yer alması	75
f. “Sui generis” iptal nedeni: Başka maddelerin iptali (konusuz kalma).....	78
B. DAHA ÖNCE AYM’NİN “İŞİN ESASINA GİREREK VERDİĞİ RET KARARI” OLMA.....	80
1. Ön sorun: “Esastan ret” hangi yolla verilmiş olmalıdır?	81
a. İlk dönemde AYM ve doktrin: Yasak itiraz yoluyla sınırlıdır.....	81

b.	2006 ve 2017 içtihatları: Yasak iptal davası sonucu verilen esastan ret kararlarını da kapsar	85
aa.	İptal davası-itiraz yolu ayrımı ile on yıl yasağı arası ilişki: Sebep mi, sonuç mu?	85
bb.	2006 zımnî içtihadı: Gerekçe yokluğu.....	85
cc.	2017 içtihadı: Gerekçe ve argümantasyona başvurma.....	86
2.	“İşin esasına gir”me	95
aa.	Genel olarak: İlk inceleme - esas inceleme ayrımı...95	
bb.	Asıl sorun: Esas denetim - esas bakımından denetim ayrımı	98
3.	“Ret kararı” verme.....	101
4.	Esastan ret kararlarının niteliği açısından yorum.....	103
a.	“Kesin hüküm ilkesi” açısından	103
b.	“Anayasa’ya uygunluk karinesi” açısından	106
aa.	Anayasa’ya uygunluk karinesi ve Anayasa’ya aykırılığın esastan ret kararı arasındaki ilişki	106
bb.	Şekil bakımından denetimin sui generis yönü.....	108
5.	“Anayasaya uygunluk”ta sorunun özü: Hangi Anayasa? ...111	
a.	İlk inceleme ve esastan ret açısından “Anayasa”nın anlamı	112
b.	Yasağa esas alınacak “esastan ret” hangi Anayasaya göre verilmiş olmalıdır?	113
aa.	Genel olarak.....	113
bb.	10 yıl dolmadan yeni anayasa yapılması	115
c.	Denetim hangi Anayasa’ya göre yapılmalıdır?	116
aa.	1982 Anayasası döneminde, hangi Anayasa ölçü alınır?.....	116
bb.	10 yıl dolmadan yeni anayasa yapılırsa, hangisi ölçü alınır?.....	128
C.	KARARIN “RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASI”	128

1. Esastan ret kararı yayımlanmadan önce yeni başvuru gelirse	129
2. Esastan ret kararı yayımlandıktan sonra yeni başvuru gelirse	136
3. On yıllık süre ne zaman dolmuş olmalıdır?	137
4. On yıl yasağının de facto uzamasına sebep olan hâller: Geç karar ve geç yayım	139
a. 10 yıl yasağı ve 5 ay kuralı arasındaki ilişki.....	139
b. Kararın geç alınması	140
c. Alınan kararın geç yayımlanması	143
d. Geç karar ve geç yayımın doğurduğu sorun ve çelişki(ler)	146
D. KARARIN YAYIMINDAN SONRA “ON YIL GEÇME”Sİ	147
1. Başlangıç zamanı: Resmî Gazete’de yayım günü mü, ertesi mi?	147
2. Bitiş zamanı: On yıllık sürenin hesabı.....	151
3. On yıl yasağı tekerrür eder mi?.....	155
E. ON YILLIK SÜRE DOLMADAN “TEKRAR BAŞVURU” YAPILMASI.....	156
§ III. YASAĞIN SONUÇLARI	157
A. ÖZÜ: HANGİ İDDİAYLA SINIRLIDIR? ANAYASA’YA AYKIRILIK	157
B. BAŞVURU YAPILAMAYACAĞI GİBİ DENETİM DE YAPILAMAZ.....	158
1. Yerel mahkemelere ilişkin boyut: İtiraz yoluna başvuru yasağı	158
2. AYM’ye ilişkin boyut: Somut norm denetimi yasağı	160
C. AYM NE TÜR BİR KARAR VERİR? ESASTAN DEĞİL, İLK İNCELEME AŞAMASINDA RED.....	161
D. ON YIL YASAĞINA İLİŞKİN KARARLARIN YAYIMLANMASI.....	163
1. Esastan ret kararlarının yayımlanması (1. karar)	163

2. İlk incelemede ret kararlarının yayımlanması (2. karar)..	164
E. YASAĞIN ENGELLEMEDİĞİ HUSUSLAR.....	167

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ON YIL YASAĞINA İLİŞKİN SORU(N)LAR

§ I. KAPSAMA İLİŞKİN BAŞLICA SORU(N)LAR.....	171
A. YASAĞIN UYGULANMASINI ENGELLEYEN VEYA ETKİLEYEN KONULAR.....	171
1. Genel olarak: Başlıca etkenler.....	171
a. Temel formül: “Aynı Anayasa, aynı yasa, aynı gerekçe” de en az bir unsurun değişmesi.....	171
b. Kümülatif değil, alternatif etkenler	172
2. Alt normun değişmesi: “Yeni kanun”	172
a. Alt normun değişmesi ve on yıl yasağı: İki yönlü etkileşim.....	172
b. Alt normun “metni”nin değişmesi: Doğrudan değişiklik.....	173
c. Alt normun “anlamı”nın değişmesi.....	182
3. Üst normun değişmesi: “Yeni Anayasa normu”	185
a. Üst normun değişmesi ve on yıl yasağı: İki yönlü etkileşim.....	185
b. Üst normun “metni”nin değişmesi: Doğrudan değişiklik.....	187
aa. Anayasa değiştiği hâlde uygulamama, anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkelerini zedeler	196
aaa. Metne bağlı yaklaşım: Gramatik yorum	196
bbb. Amaca bağlı yaklaşım: Amaçsal yorum	197
bb. Özgül bir sorun: Anayasa m. 152/son’da değişiklik veya ilga	198
c. Üst normun “anlamı”nın değişmesi.....	199

4. İstisnâî bir durum: Hem üst normun, hem de alt normun değişmesi.....	200
5. Dayanılan gerekçenin değişmesi.....	201
B. YASAĞIN İLGİSİZ OLDUĞU KONULAR.....	212
1. İptal davası yoluyla gelen tekrar başvuru.....	212
2. Şekil bakımından aykırılık itirazı	213
3. Yorumlu ret.....	214
§ II. CBK’LAR AÇISINDAN OLASI SORU(N)LAR.....	216
A. CBK’LARIN ON YIL YASAĞINA DÂHİL OLUP OLMADIĞI.....	216
B. “KONU BAKIMINDAN YETKİ YÖNÜNDE” RET HÂLİNDE ON YIL YASAĞI İŞLER Mİ?	219
C. CBK DENETİMİNDEKİ “ESAS İNCELEME” VE ON YIL YASAĞINDAKİ “İŞİN ESASI” FARKLIDIR	221
D. (CBK’LARIN ON YIL YASAĞINA DÂHİL OLDUĞU KABÛLÜNDE) TBMM’DE YASALAŞMASI OLASILIĞI	225
§ III. DİĞER SORU(N)LAR	227
A. “DAVADA UYGULANACAK NORM” SORUNU.....	227
1. Genel olarak	227
2. Asıl sorun: “Taleple bağlılık” sorunu mu, ihmal tartışması mı?	232
B. FERAGAT DURUMU	237
C. KISMÎ İPTAL BAŞVURUSUNA ESASTAN RET.....	239
D. PARTİ KAPATMA DAVALARI.....	239
1. “Ön sorun” sonrası esastan ret hâlinde	239
2. İptal davası veya itiraz yolu sonrası esastan ret hâlinde	241
E. ANAYASA ŞİKÂYETİ.....	242
1. “Olağan kanun yollarını tüketme şartı” bakımından	242
2. On yıl yasağının hak ihlallerinin artmasındaki rolü	246

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇLAR VE ÖNERİLER

§ I.	SONUÇ: ON YILLIK YASAĞIN ETKİLERİ	255
A.	HUKUK VE İÇTİHAT DİNAMİZMİNİ ENGELLEMEKTEDİR.....	255
B.	ÇELİŞKİLİ VE ÇÖZÜMSÜZ DURUMLAR YARATMAKTADIR.....	257
1.	Örnek 1: Kadının soyadı (Medenî Kanun, m. 187)	257
2.	Örnek 2: Kimlikte din hanesi (Nüfus Kanunu, m. 43)	258
C.	HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNÜ ZEDELEMEDİR	260
D.	SORUNUN ÖZÜ: İSTİKRAR MI? GÜVENCE Mİ?	263
1.	İki istikrar amacının çatışması: Ya da neyin istikrarı? Kanun mu? Hukuk mu?	263
2.	Asıl istikrar: Normu değil, normlar sisteminin iç uyumunu korumak	266
§ II.	DOKTRİN VE SİYASETEN ÖNERİLER.....	267
A.	YASAĞIN LEHİNDE VEYA BENZER ETKİDE ÖNERİLER	267
1.	Kurucu Meclis'te öneri	267
2.	Süreyi "makûl" bulan lehte görüşler	268
3.	Benzer etkide bir öneri: "Askıya alıcı veto"	268
4.	On yıl yasağından ilhamla Kıbrıs'ta bir öneri	271
B.	YASAĞIN ALEYHİNDE ÖNERİLER.....	274
1.	Yasağın tamamen kaldırılması.....	274
2.	Sürenin kısaltılması.....	275
3.	Takdirin süre kısıtlaması olmadan AYM'ye bırakılması..	277
§ III.	KİŞİSEL ÖNERİLERİMİZ	278
A.	ÖN TARTIŞMA: ON YIL YASAĞI GEREKSİZ Mİ, ORANTISIZ MI?.....	278
B.	İDEAL VE OPTİMAL ÖNERİLER	281

---

1. İdeal/asıl öneri: Yasağı tamamen kaldırmak (yasağın gereksizliği)	281
2. Optimal/alternatif öneri: Süreyi azaltmak (sürenin orantısızlığı)	283
C. YASAĞIN DE FACTO UZAMASINI ENGELLEYİCİ ÖNERİLERİN TARTIŞILMASI.....	284
1. On yıllık süreyi esastan ret kararı ile başlatmak.....	284
2. Kararı ve yayımı süre kaydına bağlamak.....	285
3. Ek öneri: AYM’de yeniden yapılanma	287
D. ANAYASA YARGICININ YORUM İŞLEVİ.....	288
KAYNAKÇA	291
I. KİTAP, MAKALE VE TEZLER	291
II. DİĞER KAYNAKLAR	302
KARAR DİZİNİ	303
I. AYM KARARLARI.....	303
A. NORM DENETİMİ.....	303
B. SİYASÎ PARTİ KAPATMA	307
C. ANAYASA ŞİKÂYESİ	308
D. DİĞER KARARLAR.....	308
II. İHAM KARARLARI (BİREYSEL BAŞVURU).....	308
ÖZGEÇMİŞ VE YAYINLAR.....	311